

PELLERVON PIKKUKIRJASIA N:o 12

JUHANI LEPPÄLÄ

Osuuskassat maanvilje-
lijäin luoton tyydyttäjinä
ja rahankierron järjestäjinä
maaseudulla

„Pellervon päivillä“ 7. 4. 1920
pidetty esitelmä

PELLERVON
ARKISTO

PELLERVO-SEURA :: HELSINKI 1920

„PELLERVO“-lehti

on yli 20 vuotta ollut Suomen maataviljelevän väestön ystävänä ja työtoverina.

Se tahtoo parhaansa mukaan edelleenkin neuvoa, **miten torpparit pääsevät todella itsenäisiksi ja toimeentuleviksi pikkutilallisiksi.**

Se sisältää osuustoimintaa, varsinkin maataloudellista osuustoimintaa, sekä maataloutta, karjanhoitoa ja kotitaloutta käsitteleviä kirjoituksia ja tiedonantoja.

Ilmestyy **kahdesti kuukaudessa** 24—48 sivuisena.

Painos yli 40,000.

Tilaushinta v. 1921 Smk 12: —.

„Pellervon“ vanhoja vuosikertoja saatavana v:lta 1900—1920.

Hinta: korukansissa 15: —

kirjastokansissa 12: —

nidottuna 8: —

PELLERVON PIKKUKIRJASIA N:o 12

JUHANI LEPPÄLÄ

Osuuskassat maalaisväestön luoton tyydyttäjinä ja rahankierron järjestäjinä maaseudulla

„Pellervon päivillä“ 7. 4. 1920
pidetty esitelmä

Q

HELSINKI 1920
PELLERVO-SEURA

HELSINKI 1920
YHTEISKIRJAPAINO OSAKEYHTIÖ

[tä-Suomen sanomalehdissä nähdään nimismiehen kuulutuksia, joissa erilaisista saatavista ilmoitetaan myötäväksi pienviljelijäin tiloja, hevosia, heiniä y. m., samaan aikaan kuin puuliikkeet tarjoavat, kuten näyttää, runsaista pääomistaan metsätyömiehille ja rahtilaisille uskomattomia päiväpalkkoja.

Kapitalististen pankkipöytien äärestä palautetaan maamies tyhjänä vekselineen, jolla hän aikoi saada naapurinsa kanssa 5,000 mk, maksaakseen sillä raskaita veroja, samaan aikaan kuin valuuttakomitea Helsingissä on nääntyä työn paljouteen, käsitellessään lisenssianomuksia, joita kaikenlaiset kauppiaat esittävät pohjattomine, kapitalistisista pankeista saamine rahavaroineen, tuodakseen maahan paljon tarpeetonta tavaraa.

Pienemmät kapitalistiset pankit idässä, lännessä ja Helsingissä yhtyvät suuremmiksi pankkiyhtymiksi, vahvistaen asemiaan, samaan aikaan kuin maalaiset tuskin ovat heränneet kysymään: *kuka se pysyväisesti pystyy tyydyttämään maalaisväestön luotontarpeen ja järjestämään rahankierron maaseudulla?*

Nämä yhtymät, yhtähyvin kuin muut suuremmat ja pienemmät kapitalistiset rahalaitokset, levittävät haarakonttoreitaan, näitä rahaverkoston imukärsiä rikkaimpiin maaseutukeskuksiin, imeäkseen maa-seudun rikkauksia kaupan ja teollisuuden palvelukseen, samaan aikaan kuin läheisyydessä itse-näistynä torppari kituu pääoman puutteessa ohut-multaisella pellollaan, köyhissä rakennuksissaan, vähine karjoineen ja uudenaikaisista työaseista.

Rikkaimmat maamiehet siellä täällä ympäri Suomen ja varsinkin vanhemmilla viljelysseuduilla kävelevät itsetietoisina kaupunkilaisosakepankin komea talletuskirja taskussaan, toisilla osakekirjatin kaapissaan, samaan aikaan kuin hänen ammattiveljensä Karjalassa, Pohjois- ja Koillis-Suomen nälkämailla luoton puutteessa kamppailee sielussaan kovaa koetusta, valjastaako hevonen mutaja savikuorman eteen, vaiko rahan puutteessa lähteä rahtiin.

Varttukoot kapitalistiset pankit suuriksi ja mah-taviksi, elpyköön ja korkealle kehittyköön teollisuus ja kauppa. Mutta väärin on ja maamiehen on opittava raskaimmaksi yhteiskunnalliseksi syn-nikseen se huomaamaan, että hänen rahansa palvelee kauppaa ja teollisuutta, samaan aikaan kuin elin-tarvepula, maa- ja karjatalouden vähäisen ja kehittymättömän tuotannon vuoksi, on tämän maan-

viljelysmaan *huutavin hätä* ja tämän maan maanviljelijöiden *suurin häpeä*.

Maanviljelys, koko inhimillisen elämän perustus, kaipaakaan luonteensakin puolesta enempi turvaa kuin muut elinkeinot. Jos se häviää, on ihmiskuntakin mennyttä. Kaikki teollisuuslaitokset, kaupat ja pankit saavat hävitä, ihminen ei silti häviä. Loppuisipa maanviljelys: puoleessa vuodessa käyvät kadut autioiksi ja puolen vuosisadan kuluttua ovat kaupungit metsien peitossa. Vaikka tunnustetaankin tämä, jää maanviljelys, sen vuoksi että se hajoittaa työntekijänsä, oman onnensa nojaan, sensijaan kuin teollisuus ja kauppa, jotka keräävät työntekijänsä yhteen, ovat tilaisuudessa ennen muita etujaan valvomaan.

Niinpä rahataloudenkin alalla.

Meillä on uskottu ja uskotaan vieläkin, että kapitalistiset pankit voivat myös olla maanviljelys-pankkeina. Kun esim. Suomen Pankkia ruvettiin puuhaamaan, lausui vuoden 1809 valtiopäivien valtiovain valiokunta m. m.: „Pankin tulisi antaa pitempiaikaisia lainoja maanviljelykselle, jolla valtion menestys pääasiallisesti lepää, jotta maanviljelys siten saisi keinoja päästä kohoamaan keskinkertaisuuden altaista puitteista“. Pankki perustettiin sitten, kuten perustamiskirjassa ^{12/12} 11 kuuluu, maanviljelystä, kauppaa ja teollisuutta varten.

Käytännössä tuli *ensimmäinen* tarkoitus *viimeiseksi*, jopa hävisi kokonaan.

Ruvettiin sitten, kun kokemus oli vienyt tällaiseen tulokseen, ahkerasti keskustelemaan uuden, maanviljelystä palvelevan pankin perustamisesta. Keskustelut johtivat v. 1860 Suomen Hypoteekkiyhdistyksen perustamiseen. Sen yhteydessä suunniteltiin myöskin Maanviljelyspankin perustamista lukuisine haarakonttoreineen. M. m. J. W. Snellman toivoi tästä laitoksesta paljon. Mutta jo ennen sen perustamista ruvettiin riitelemään sen tarkoituksesta ja nimestä. Suomen Yhdyspankki sitten syntyi. Niin suurimerkityksellinen kuin tämän pankin tehtävä maamme taloudellisen elämän kehittäjänä onkin ollut, ei se kuitenkaan varsinaisesti ole voinut tyydyttää maanviljelysluoton tarvetta.

Seuraavaa pankkia perustettaessa ei tahdottu enää puhua maanviljelyksestä mitään ja nimeenkin „Pohjoismaiden Osakepankki“ lisättiin „kauppaa ja teollisuutta varten“, osotukseksi sen erikoistarkoituksista.

Kansallis-Osake-Pankki, jonka 30-vuotisjuhlaa juuri on vietetty, ei enää antanut säännöissään mitään lupauksia maanviljelijäin luotontarpeentyydyttämisestä.

Käytäntö on sittemmin vienyt siihen, että kaikki nykyiset pankit, olivat lupaukset ja tarkoitus mikä

tahansa, myöntävät osaksi luottoa tunnetuille suurviljelijöille ja haarakonttorien ympärillä oleville pienviljelijöillekin. Hyvin pieni on kuitenkin luottoa saaneiden maanviljelijöiden luku. Ja se todellinen apu, jonka näiden antama vekseliluotto tarjoo, on ollut vieläkin pienempi. Toiset on se ajanut pois tiloiltaan.

Raskaan opetuksen maanviljelijöille antoi kuitenkin v. 1897 perustettu Maanviljelys- ja Teollisuuspankki. Sen perustajat, Kansallis-Osake-Pankin johtoon tyytymättömät henkilöt, julistivat suurisuisesti perustavansa pankin unhoitettuja maanviljelijöitä varten. Heille luvattiin suuria osinkoja osakkeista. Herkkäuskoinen maamies lankesi ansaan. Tunnettuja ovat seuraukset: maanviljelijöitä ei tämä laitos kyennyt lainoillaan auttamaan edes niinkään paljoa kuin muut, mutta heiltä sen vararikko sensijaan vei koko heidän merkitsemänsä osakepääoman ja melkein puolet talletuksista. Yritystä on syystä kutsuttu „maanviheliäisyyspankiksi“.

Vaikkakin sekä teoria että kokemus niin Suomessa kuin kaikkialla ulkomailla ovat selvästi osottaneet, että edellä puheenaolleen laatuiset kapitalistiset pankkilaitokset eivät voi eivätkä kykene laajan, maaseudulla hajallaan elävän maanviljelijäluokan luotontarvetta tyydyttämään, ei sitä meillä todeksi uskota. Maatalousosakepankin perus-

taminen v. 1916 on siitä osotuksena. Kun se on vielä nuori, ei sen tavoista tiedä mitään loppuarvostelua antaa. Vahvasti epäilemme, etteisekään hyvästä nimestään huolimatta paljon pääse poikkeamaan edeltäjistään, ellei sen osakkeita voida estää joutumasta kelle tahansa. Varsinaisen maaseudun luotontarve jää siltäkin tyydyttämättä ja maanviljelijäin keskinäisen rahankierron järjestäminen toimittamatta.

Huomasitteko maaseutulehtien ilmoitussivulla pientä vaatimatonta: A:n kylän osuuskassa maksaa talletuksista 6 0/0. Maamiehet, tallettakaa omaan pankkiinne!

Jäin katselemaan sitä tässä rahamaailman sala-peräisessä, pelottavassa hämärässä kuin eksynyt pimeässä kaukaa häämöittävään valoon. Pääoma, valtiososialismi ja osuustoiminnallinen yhteiskuntajärjestys kamppailevat valta-asemasta. Jos pääoma pääsee voitolle, joudutaan orjavaltilioon. Me olemme kyllästyneet siihen. Riennämme pois. Jos valtiososialismi voittaa, sidotaan ihmiset valtion holhoukseen, mikä ehkäisee neron ja luonteen kehityksen ja kahlehtii yksilön. Emme viihdy siinäkään. Keskinäinen avun anto ja osuustoiminnallinen järjestäytyminen sietää vapautta, myöntää yksityiselle

toimintamahdollisuuden ja kehittää paikallista yritteliäisyyttä. Rahakin taipuu yhteistoiminnan yleviä lakeja palvelemaan. *Osuuskassat säästäväisyyden harrastuksen herättäjinä, kasvattajina ja talletusten kerääjinä maalaisilta, jakaakseen ne jälleen saman tai toisen paikkakunnan luottoa tarvitseville maalaisille, siinä tulevaisuuden suuri tehtävämme maaseudun rahapolitiikassa, mikä samalla tietää yhteiskunnan pahimman painajaisen, ilkeän itsekkyyden, osittaista tuhoamista tällä alalla.*

Ettäkö osuuskassat voivat näin suuria matkaan saattaa, kuulen usean epäillen kyselevän, varsinkin keskikokoista suurempain viljelmäin omistajain ja sellaisten seutujen edustajain, joissa osuuskassatoiminta syystä tai toisesta joko kituu tai ei ole alkanutkaan. Osottaa asianomaisessa asiantunte mattomuutta, jos vieläkin pitää osuuskassoja joinakin köyhäinhoidollisina hyväntekeväisyyslaitoksina valtioapuineen, eikä varsinaisina rahalaitoksina. Samaan aikaan kuin eräissä piireissä piintyneesti näin ajatellaan, syntyy uusia kassoja maalaisväestön omasta alotteesta kaikkialla maapallolla. Ei edes sodan aikainen ja -jälkeinen julkea itsekkyyks ole kehitystä voinut estää. Ja rippikouluiästään huolimatta ei Suomenkaan osuuskassaliikkeen tarvitse pienuuttaan punastua.

Osuuskassoja oli Saksassa vuoden 1919 loppu-

puolella noin 18,500 ja niissä jäseniä noin 1,831,500. Venäjällä vuotta aikaisemmin olivat vastaavat luvut 16,500 ja 10,791,000.

Kassojen kehitystä Suomessa osottaa seuraava taulukko:

Vuosi	Kassoja	Jäseniä	Liikepääoma Smk
1905	119	3,984	707,000
1910	374	17,496	4,526,000
1915	508	25,663	7,628,000
1919	713	30,000	20,000,000

Tähän kassojen runsauteen ja laajalle alalle levenemiseen on meidän maalaisten kiinnitettävä erikoista huomiota. Se on kassojen erinomainen etu kaikkiin muihin pankkilaitoksiin nähden, että ne pääsevät jokaiseen salokylään ja syrjäisimmänkin pienviljelijän luokse. Ei kannata tehdä pitkiä matkoja pelkästään raha-asioissa; kulutus- y. m. tarvetavarain tähden ei enää, kuten ennen, tarvitse matkoja tehdä kaupunkeihin ja liikekeskuksiin. Hyvin varustetut osuuskaupparamme sivumyymälöineen pitävät niistä huolen.

Osuuskassat ovat lisäksi verrattain tasaisesti levinneet yli maamme, kuten osottaa kassojen levenemistä kunnittain esittävä seuraava taulukko:

Vuosi	Kuntia kaikkiaan	Niistä sel- laisia, joissa oli osuus- kassoja
1906	475	80
1912	485	155
1915	488	205
1918	496	250

Kuopion läänin 37 kunnassa on jo kaikissa osuuskassa. Viipurin läänin 57 kunnassa 44:ssä, Oulun 73:ssa on kassoja 43:ssa.

Ja me olemme vasta alulla. Itsenäistymässä ovat parastaikaa 120,000 — 150,000 vuokraviljelmää. Vuokra-alueiden lunastamisesta annetun lain täytäntöönpanoa koskevan, huhtikuun 11 p:nä 1919 annetun asetuksen 85 §:ssä nimenomaan luvataan, että vuokramiesten tulisi valtion toimenpiteestä saada tarpeisiinsa huokeakorkoisia lainoja. Näiden rahojen hoito olisi uskottava osuuskassoille. Olisi tarpeeton perustaa erityistä asutuspankkia tätä tarkoitusta varten, niinkuin valtion tätä asiaa varten asettama komitea ehdottaa. Saattaisi ajatella, eikö koko asutustoimintaa voitaisi järjestää osuuskassojen välityksellä tapahtuvaksi. Liikeluoton välittämisen ohella ovat osuuskassat näet hyvällä menestyksellä harjoittaneet asutustoimintaakin. Vähässä

ajassa on osuuskassojen antamalla, 50 vuoden aikana kuoleutuvilla asutuslainoilla perustettu 400 menestyvää pientilaa. Osuuskassan hallituksen jäsenet, näiden pientilallisten hyvät myötätuntoiset naapurit, huolehtivat nuorien isäntien menestymisestä kuin omien lapsiensa. Mikä virasto Helsingistä päin voisi tehdä sen sillä asiantuntemuksella ja hartaudella kuin naapuri, joka on koko omaisuudellaan vastuussa yrittelevien uutisviljelijäin menestymisestä?

Paitsi torppariseuduilla, olisi osuuskassojen perustamiseen, jos pääomia riittäisi, tällä kertaa tilaisuutta muuallakin. Täytyy valittaa, että eduskunta ei ole voinut tätä tarkoitusta varten myöntää kuin 2 miljoonaa markkaa. Itsenäistyviä vuokramiehiä tällä luotolla auttamalla voitaisi koko isänmaamme itsenäisyyttä turvata pysyvämmiin kuin sotalaitokseen uhratuilla liiallisilla menoilla. — Mutta vähistä varoistaan huolimatta lisääntyvät osuuskassat ja kehitys ei pääty, ennenkuin kassoja on tässä maassa moninkertaisesti nykyinen määrä.

Sillä paitsi sitä, että osuuskassa noin vaivattomasti voi saapua jokaisen maalaisen luokse, kuuluu sen osuustoiminnallisiin ominaisuuksiin myöskin joustavasti järjestyä paikallisten olojen ja väestön tarpeitten mukaan.

Tunnen osuuskassan, joka yksin hallitsee pienen

pitäjän raha-asioita. Sen jäsenenä ovat kunta, seurakunta, osuusmeijeri, osuuskauppa, turvepehkuosuuskunta y. m. Kunnan esimies esim. kirjoittaa maksu-määräykset kassan maksettavaksi, niinikään seurakunnan tilinhoitaja. Osuusmeijerien omat varat, yhtähyvin kuin jäsenien sieltä saamat liikenevät rahat, ovat kassassa. Osuuskauppa maksaa tavara-nsa kassan shekillä, samoin paikkakunnan henki-vakuutusasiamiehet. Kassan pääasiana on pitäjän maanviljelijäin liikeluoton tyydyttäminen ja järjestely. Pitäjä on Karjalassa. Siellä ja muualla Suomessa on, jos ei samanlaisia, niin ainakin samanmuotoisia.

Tunnen toisen kassan. Sekin Karjalassa. Siinä pitäjässä on niitä kymmenkunta. Sen kassan useam-malla jäsenellä on siinä konttokuranttitili. Erään-kin huomasin tälle tilille tuoneen rahoja 3 kertaa ja ottaneen kahdesti samana kuukautena. Sehän on vilkasta, melkein kuin kauppiaiden rahaliike kaupungeissa. Saman kassan shekit kiertävät kylillä yhtä varmoina papereina kuin valtion setelit. Yhtä hauskoja esimerkkejä voisi esittää eri puolilta Suomea. Osotukseksi esim. siitä, kuinka vilkasta rahanvaihto osuuskassoissa yleensä on ja kuinka nopeasti rahat vaihtuvat, esitän seuraavan tilaston.

V. 1918 antoi 582 osuuskassaa lainoja 7,669,547 markkaa. Tähän käytettiin Keskuslainarahastolta saatuja uusia pääomia 662,780 markkaa, kertyneitä

talletuksia 2,455,000 markkaa ja takaisin maksettuja lainalyhennyksiä 4,591,767 markkaa.

Ottakaamme huomioon tämän rinnalla toinen osuuskassan tärkeä ja olennainen etu muiden rahalaitosten rinnalla maalaisoloissa: kassan johdon ja hallituksen jäsenten paikkakunnan väestön ja olojen asiantuntemus.

Meille kaikille on tunnettua, kuinka kaupunkilaisosakepankkien valtuutetut ja johtajat rahoja maalaisille myöntäessään pitävät pääasiassa silmällä sitä, kykeneekö lainansaaja maksamaan lainansa takaisin, vähääkään välittämättä siitä, tulevatko rahat käytetyiksi saajan itsensä tai hänen taloutensa eduksi. Lisäksi ovat pankkilainat lyhytaikaisia vekselilainoja, jotka maataloudessa tapahtuvan hitaan työn rahaksimuuttamiskierron vuoksi ovat sopimattomat ja korolleen muita kalliimmat.

Osuuskassan hallitus ja jäsenet sensijaan ovat välittömässä yhteydessä ja tarpeeksi tuttavallisessa suhteessa keskenään. Jo jäseneksiotto tapahtuu ei ainoastaan entisyyden tuntemuksen perusteella, vaan henkilökohtaiset ominaisuudetkin huomioonottaen. Kun jäsen sitten anoo lainaa, suunnittelee ja neuvottelee hallitus asianomaisen kanssa lainatarkoituksen sopivaisuudesta ja takaisinmaksuajasta sekä erien suuruudesta, tarkoituksenmukaisuudesta, parhaimmissa tapauksissa sillä huolella, kuin olisi kullakin omasta lainanotosta kysymys.

Vuonna 1918, jolloin kassojen lainausliike oli suhteellisesti pientä, myönnettiin lainoja seuraavalla tavalla:

Myönnettyjen velkakirjalainojen luku oli 10,130.

Lainamäärä Smk 5,570,000: —

Lainoista annettu:

Uutisviljelyksiin	39,1	0/0
Ammattitarvikkeiden ostamiseen	13,8	”
Kotieläinten	12,8	”
Rakennuksiin	15,4	”
Muihin tarkoituksiin	18,9	”

Takaisinmaksuaika oli:

enintään 1 vuosi	21,1	0/0:ssa
yli 1—3 vuoteen	47,0	”
3 vuotta tai yli	39,9	”

On osuuskassojen vastustajien taholta joskus moittien puhuttu siitä, että tällainen holhous lainasioissa ei ole vapaalle miehelle soveliaista. 15-vuotisen kokemukseni perusteella väitän, että tuskin on parempaa ohjausta tarkoituksenmukaiseen rahojen käyttöön ja viisaaseen taloudenpitoon kuin tämä kehittymättömillä seuduilla, joissa jatkuu siirtymistä luontaistaloudesta rahatalouteen, ja yksilöille, joiden velto, epäjärjestykseen taipuva luonne tarvitsee kehoitusta ja tukea. Hallitukset ymmärtävät kyllä kuria höllentää, milloin näkevät sen soveltuvan, ja poistaakin koko tarkastuksen, niinkuin kontto-kuranttilainojen suhteen aina tapahtuu.

Heikon käsityksen siitä, mitä näillä lainoilla on aikaansaatu, saa seuraavasta taulukosta, joka esittää erään keskikokoisen karjalaisen osuuskassan työtarkastuskertomuksen yhteenvetoa v. 1918:

Lainoja annettiin :		
16	lainaa uutisvilj.,	käytetty raham. Smk 15,100, peltoa raivattu 9 ha
10	» maanpa-	
	rannusaineisiin, »	» 4,400, maanparannusaineita 3,250 krm. vedetty
10	» kotieläinten	
	ostoon, »	» 16,750, ostettu 4 hev., 5 lehmää, 1 lammas
14	» rakennuksiin,	» 24,500, rakenn. 4 riihtä, 3 na- vetta, 5 tupaa, 1 lato, 1 sauna
4	» aidanpanoon,	» 1,700, aita tehty 2,150 m
8	» maanostoon,	» 72,500, ostettu 162,5 ha maata
5	» rehuihin,	» 4,300, ostettu karjar. 10,000 kg
9	» siemeniin,	» 4,800, ostettu siem. 2,000 kg
2	» asutustarkoituks.,	» 20,000, 2 kotia perustettu
1	» velkojen maks.,	» 3,000, sillä maksettu velkaa

Samana vuonna jaettiin koko maata käsittävässä uutisviljelyskilpailussa puheenaolleen kassan jäsenille 6 palkintoa, joista 1 ensimmäinen ja 3 toista; osuuskassan vaikutusta sekin.

Kuinka suuri ja mahtava olisikaan yhteenveto koko maan kaikkien kassojen suorittamasta työstä niiden toiminta-ajalta yhteensä! Se olisi Suomen maanviljelyshistorian kauneimpia lehtiä. Ja maataloudellinen kehitys on kassojen kautta varsinkin vähän kehittyneillä seuduilla raivannut usealla eri alalla uusia teitä ja jatkanut ennen alatettuja.

Joskin tämä kaikki tunnustetaan, epäillään edelleen sitä, etteivät kassat pääomien puutteessa, pienuutensa ja heikon hoitonsa vuoksi, voi tyydyttää kaikkien maanviljelijäin luotontarvetta. Tahdomme uskoa, että tässä, puheessa on sikäli perää, että suurimmat maanomistajat ja varsinkin ne, jotka maanviljelyksiensä ohella harjoittavat puutavara-liikettä, vilja- ja eläinkauppaa t. m. s., eivät osuuskassojen pääomilla tule toimeen ja on uskottavaa, että heidän aina on turvauduttava kapitalistisiin pankkeihin. On tietysti vaikea sanoa, kuinka suurien talouksien liikeluotontarpeen osuuskassat voisivat tyydyttää, kysymyksenalaiseen asiaan kun vaikuttavat useat seikat. Emme kuitenkaan luule liian korkealle asettavamme ihannetta, kun päämääräksemme asetamme aina 25 lehmän talouden.

Ja kun Suomen maanviljelijöistä 70 % on tällaisia, jäisi kassojen ulkopuolelle vain 30 % maanviljelijöistämme.

Tilastoa muutamista osuuskassoista v:lta 1919.

Maakunta	Jäseniä	Talletuksia Smk	Liike- pääoma Smk	Vuosi- voitto Smk
Kainuu	81	93,283	105,451	247
Pohjanmaa	93	58,195	95,921	1,082
Savo	264	223,928	333,798	2,063
Karjala	157	106,414	250,096	2,217
Satakunta	189	357,425	598,629	3,390
Varsinais-Suomi..	37	218,260	224,388	3,504

Sellaiset kassat kuin ne, joista tässä on nähtävänä tietoja vuodelta 1919, osottavat jo kykenevänsä alaisensa piirin keskikokoisten ja pienten maanviljelijäin liikeluoton tyydyttämään.

Kaikki nämä kassat ovat vilkkaan, nousevan kehityksen keskessä.

On totta, että niin kauan kuin osuuskassat toimivat vain valtiovarojen varassa, ovat niiden kehityksen edellytykset rajoitetut. Mutta osuuskassoille on nyttemmin laajennettu tilaisuus pääomien keräämiseen talletusten muodossa.

Lukijoille lienee tunnettu se seikka, että ei Osuuskassojen Keskuslainarahasto, enemmän kuin

osuuskassatkaan, ole saanut ottaa talletuksia muilta kuin jäseniltään. Sen kokemuksen mukaan, joka minulla kolmatta vuotta oltuani osuuskassojen tarkastajana on, katson osuuskassoilla olevan suuremmat edellytykset kuin millään muulla rahalaitoksella ei vain säästäväisysharrastuksen herättämiseen tässä tuhlarien maassa, vaan myöskin talletusten keräämisessä. Talletusliikkeen kehitys ja kasvu kassoissamme oikeudettakin ottaa ulkoisilta talletuksia antaa meille oikeuden sanoa näin. Seuraavaa taulukkoa katsellessamme tulee meidän muistaa, mitä merkitsee se, että vain jäseniltä saa talletuksia ottaa. Kassojaahan on, niinkuin tähänastisesta esityksestänikin on käynyt selville, pidetty köyhien pankkeina, mikä nimitys olkoonkin niiden kunnianimi. Jäseniksi niihin on liittynyt etupäässä luoton tarpeessa olevia ja on luonnollista, ettei näiltä ole talletuksia paljon kerääntynyt. Siitä huolimatta on kehitys ollut ilahduttava.

Vuosi	Talletuksia keränn. kassoja	Talletuksien määrä Smk	Talletukset kassaa kohti Smk	Talletukset % liikepääomasta
1905	32	11,190	350	1,59
1910	131	76,721	586	1,71
1915	248	364,672	1,470	4,83
1918	373	5,650,024	15,148	42,47

Vertailun vuoksi liitän tähän vastaavan tilaston Saksasta, jossa laki ei ole koskaan tehnyt esteitä talletusten ottoon ulkoisilta.

Vuosi	Kas- soja	Jäseniä	Talletuksia Smk	Liikepääoma Smk	%
1904	12,010	1,077,939	960,244,119	1,274,300,000	
1909	14,516	1,353,166	1,705,242,544	2,115,600,000	
1919	18,477	1,831,500	5,415,848,901	5,626,338,885	95

Saksalaisilla on siis liikepääoma osuuskassoissa yli 95% talletuksia. Siihen pyrkii osuuskassaväki Suomessakin. Kun nyttemmin on saatu laki, joka oikeuttaa osuuskassat ottamaan talletuksia ulkoisilta, on ryhdyttävä tarmokkaasti osuuskassoille talletuksia keräämään. On luultavaa, ettei rahamarkkinain kiristyessä talletusten nousu ole hyvin jyrkkä, mutta nousua se tekee ja on sikäli ripeämpi, mikäli maaseudun väestö osuustoimintasivistyksensä edistyy. Jokainen kassan jäsen on oman kyläpankkinsa valistustyön tekijä. Pienempiä talletuksia kansakouluoppilaista lähtien alkaa tulla. Sehän on niin mukavaa, kun toimisto on niin lähellä ja avonaisena melkein aina.

Ja ennenkaikkea, kun yhteistoiminnan suuri aate tälläkin alalla on mennyt maalaisväestön pää-

hän ja sydämeen, niinkuin se kerran menee, kun maalaisväestön poliittisten ja ammatillisten pyrkimysten pohja ja perusta, talouselämämme valtaus kaikilla ammattimme aloilla, tulee meillä taistelussamme maatalouden puolesta tärkeäksi, silloin täyttyvät osuuskassat rikkaimmilla seuduilla niin, että maalaisten rahaa riittää maalaisille köyhimmillä seuduilla. Niin, meillä on jo useita kassoja, joilla on talletuksia 50,000 mk:sta 1/2 miljoonaan. *Osa käytetään omassa piirissä, mutta mikä on liikaa, se virtaa Keskuslainarahaston kautta maan köyhimpiin osiin. Tässä on, hyvästi kehitettynä, löydettävissä varakkaimpien maaseutujen rahapolitiikan ratkaisu.* Tämä tapahtuu silloin, kun maalaiset käsittävät, kuinka tärkeätä heidän on liittyä rahataloudenkin alalla yhteiseksi lujaksi rintamaksi, kohottaakseen maatalouden sille kuuluvaan arvoon. Eräs rengistä talolliseksi kohonnut känsäkoura käsitti oikein, sanoessaan talletuksia kassaan tuodessaan näin:

„Illoitsen, katsokaa, siitä, ettei minun enää, niinkuin maamiesten ennen, ole pakko sijoittaa rahojani kapitalistisiin pankkeihin eikä myöskään ainakin toisinaan maamiehelle vieraita tarkoituksia palvelevaan säästöpankkiin. Maamies, jolla on tilaisuus käyttää osuuskassaa säästöpankkinaan ja kuitenkin vie rahansa mainitsemiini rahalaitoksiin, ei

ymmärrä omaa eikä ammattikuntansa parasta. Hän ei näe, kuinka hänen omat rahansa niille pöydille päästyään irvistelevät hänelle ja alottavat ankaran taistelun monin eri muodoin häntä vastaan, vahingoittaen ja heikontaen maamiehen asemaa yhteiskunnassa.

Mutta katsokaa, kun nyt jätän nämäkin 2,000 mk kassaan, tiedän niiden teidänkin kädessänne palvelevan minua, olevan ystäviäni. Ei ainoastaan siten, että voitot tulevat minulle ja minun pankkiini, vaan paljon suuremmassa määrässä sen vuoksi, että nämä hiellä ja vaivalla kootut rahat joutuvat juuri sinne, minne ne kuuluvat, köyhän naapurini viljelemättömille luonnonnöytille, soille ja lehdoille. Siellä ne taas vaurastuttavat hänet vieraista raha- ja kauppamiehistä riippumattomaksi maamieheksi. Ne osaltaan kohottavat hänet kanssamme yhteistyöhön ja taisteluun unhoitetun ja sorretun maatalouden edistämiseksi.“

On viskattu vielä se väite, että osuuskassat eivät olisi tarpeeksi vakavaraisia talletuslaitoksia. Se on melkein samaa kuin tehdä itse maanviljelys epäilyksenalaiseksi. On muistettava, että kaikki Suomen maanviljelijäin osuuskassat ovat jäsentensä rajattomalle lisämaksuvelvollisuudelle perustetut, joten ne tarjoavat tinkimättömän varmuuden. Kun osuuskassojen jäsenten puhdas omai-

suus v. 1919 arvioitiin yli 572,000,000 markan ja kunnallistaksoituksessa huomioonotetut vuositulot olivat yli 52,000,000 markkaa, osuuskassojen velkain ollessa vain 20,000,000 mk, on ilmeistä, että osuuskassaliikkeemme kokonaisuuteensa katsoen voi tarjota tallettajille täysin pätevän vakuuden.

Epäilemättä välttämättömän ja tarpeeksi suuren kassareservin järjestäminen talletusten nopeaksi takaisin suorittamiseksi tuottaa vaikeuksia. Se, että talletukset ovat useimmiten pieniä, rahanvaihto, kuten aikaisemmin osotettiin, vilkasta, on osottanut tähän asti, ettei vaikeus ole voittamaton.

Tallettamalla osan keräämistään talletuksista Keskuslainarahastoon ja hankkimalla sen liikkeeseen laskemia obligatsioneja kassareserviksi on vaikeus voitettu.

On vielä, siihen nähden että kassojen voittovarat ovat pienet, epäilty, voidaanko kassojen hoito saada niin tehokkaaksi, että kassojen tulevaisuus ja kehitys olisi turvattu. Totta puhuen ei meidän tästä pitäisi puhua. Se on eräänlainen epäluottamuslause niille nuorille maalaiskyvyille, joita maaseutu kasvattaa yllin kyllin. *Se on osuustoiminnan hauskoja piirteitä, että se etsii maaseudun uinuvat lahjat yhteiskunnankin palvelukseen ja antaa innostuksen pyhittämille nuorille lahjoille tilaisuuden kehittyä ja toimia.* Sen seikan, et-

tei aluksi voida tarjota työtä vastaavaa palkkaa, korvaa, kuten on saatu nähdä, lämmin osuustoimintaharrastus ja hehkuva innostus. Ja kehittyneempänä jaksaa kassa maksaa työtä vastaavat kohtuulliset palkatkin. Äsken esittämissäni kassoissa oli parhaimmissa vuosivoitot jo neljännellä tuhannella. Kun kassoilla ei ole välttämätöntä tarvetta koota kovin suuria ja nopeasti vararahastoja, riittää näistä voitoista toimihenkilöiden palkoiksi.

Mutta kun maalaiselämän sielu on sytyttävä, ei se koskaan tapahdu omaa etua ja voittoja tavoittelemalla, vaan kansaansa ja maatansa rakastavien sydämien suurilla suunnitteluilla ja niiden epäitsekäällä uhrautuvalla toteuttamisella. Suuria tekoja ei voida teettää. Ne ovat jokaisen mieskohtaisesti tehtävät. Toimialaksi kotikylä, koulupiiri tai pitäjä ja siellä voidaan suorittaa yhteistoimin yhtä suuria ja hedelmällisiä tekoja kuin konsanaan lakia säättävässä eduskunnassa.

Ja osuuskassa on juuri parhaita valistustyövälineitä osuustoiminnan työmaalla. Sen avulla leviävät osuustoiminnan jalot periaatteet syrjäisimmänkin salokylän asukkaiden keskuuteen. Se on se yhteistoiminnallinen alkeiskoulu, jossa osuuskunnan rakenne ja tekniikka tulevat opituiksi.

Niille, jotka tahtovat perusteellisemmin perehtyä osuuskassojen monipuoliseen vaikutukseen, suosit-

telemme prof. Gebhardin erinomaista kirjaa „*Osuuskassat maalaisväestön taloudellisen ja henkisen elämän kohottajina*“ (Pellervon kirjasto N:o 28).

Osuuskassojen siveellistä vaikutusta ympäristöönsä kuvaavat ne vastaukset, joita 69 Viipurin läänin osuuskassaa antoi v. 1912 toimeenpantuun kyselyyn. Sen mukaan oli kassojen vaikutus seuraava:

	Vaikutus kasvanut		
	Ei ollenkaan	Jonkunverran	Huomattavasti
	kassojen lukumäärä		
Luottamus maanviljelykseen kasvanut	2	16	51
Halu maataloustöihin	2	25	42
Yhteishenki	8	43	18
Keskinäinen sopu	10	26	33
Uhrautuvaisuus	19	40	10
Velvollisuudentunto	12	46	10
Rehellisyys	9	34	26
Luotettavuus	9	35	25
Lukuhuoli	10	44	15
Yleisten asioiden harrastus	11	40	18

Se on lisäksi uutisraivaaja, uranuurtaja yhteistoiminnan työmaalla. Saman tiedustelun mukaan olivat osuuskassat puolessa vuosikymmenessä Viipurin läänin 50 kassan piirissä synnyttäneet seuraavat osuuskunnat ja yhteistoiminnalliset yhdistykset:

Osuusmeijereitä	7
Osuuskauppoja	7
Puimaosuuskuntia	3
Sammalkuivikeosuuskuntia	6
Sahaosuuskuntia	6
Myllyosuuskuntia	3
Yhteisosto-osuuskuntia	42
Yhteisiä viljanlajittelijoita	8
Sonniyhdistyksiä	25
Oriyhdistyksiä	3
Yhteensä	110

Monet kassatoimissa olleet osuustoimintamiehet ovat keskustelussa vakuuttaneet olevansa allekirjoittaneen kanssa samaa mieltä siinä, että tällä alalla työskenteleminen kansan yhteiseksi hyväksi on hedelmällisintä, siinä kun yhdistyvät taloudelliset ja henkiset pyrkimykset ja päämäärät sopusointuiseksi kokonaisuudeksi.

Saksalainen maatalousopin professori von der Goltz sanoi: „Ei löydy mitään vapaalle toiminnalle perustettua laitosta, joka olisi vaikuttanut lähimainkaan niin laajalti ja niin edullisesti maataviljelevään väestöön kuin osuuskassat“.

Ne nuoremmat, jotka vielä eivät ole kadottaneet nuoruuden ylevää innostusta, voivat uskoa, että näissä yhteistoimintatehtävissä pienemmissä pii-

reissä voidaan heidän uhrautuvaisuutensa kautta kohottaa taivaisiin yhtä otollinen uhrisavu kuin konsanaan pääkaupungissa.

Rehellinen yhteistyö ja järjestetty yhteistoiminta on tuottava talonpojille taloudellisen hyvinvoinnin ja yhteiskunnallisen vaikutusvallan ohella myöskin rikassisältöisemmän, rikasajatuksellisen yhteiselämän. Leipä ensin, sitten aatteet.

Syntyy ja on syntynyt yhteistoimintataloja maaseudulle pienempien piirien taloudellisen ja henkisen toiminnan keskuksiksi. Yhteistoimin hankitut puhelimet yhdistävät naapurit keskenään, sähkövalo tulee yleisesti käytäntöön maaseudulla. Iloiset illanvietot ja henkevät seurustelut tulevat tavallisiksi näissä yhteistoimintataloissa.

Osuustoiminnallinen rahojen hankkiminen ja säästäminen tulevat olemaan mainioita keinoja vetämään ihmiset pois heidän jurosta yksinäisyydestään elää itseään varten. Pelkkä järjen ja omanedun palvonta on tehnyt ihmiset onnettomiksi. Yhteistoiminnassa he tulevat huomaamaan olentonsa sisimmäksi *myötätunnon*, lähimmäiset ovat hänen henkiselle olennolleen yhtä välttämättömät kuin ruoka ja vaatteet hänen ruumiilliselle hyvinvoinnilleen. Ihmisestä kehittyy yhteiskunnallinen olento, joka tuntee työssä, levossa ja huvittelussa myötätuntoisen toverihengen vallitessa naapurusten kesken itsensä onnelliseksi.

Osuustoimintaliikkeen tarkoitus on uudistaa maalaiselämä perinpohjin, perustaa oma erikoinen sivistys, jossa kukkaan puhkee maalaiselämän voima ja kauneus. Tässä tehtävässä suorittaa osuuskassa perustamistyön ja muodostaa sen taloudellisen pohjan ja aineellisen tuen, jota tämä työ menestyäkseen välttämättömästi kaipaa.

Pellervon kirjasto

sisältää *käsikirjoja*, joissa annetaan seikka-peräiset neuvot osuuskunnan perustamisesta ja hoidosta. Tärkeimpiä näistä ovat:

N:o 5. *Osuustoimintalaki. Ohjeita sen käyt-tämiseen.* Seitsemäs painos. 1917. VIII + 134 siv. Hinta nid. 4:—, sid. 7:50.

N:o 9. *Osuuskassa. Käsikirja.* I vihko. *Osuus-kassan perustaminen.* Kolmas, täydennetty pai-nos. 1909. 65 siv. Hinta 2:—.

II vihko. *Osuuskassan hoito.* Toinen, muu-tettu ja laajennettu painos. 1912. VIII + 185 siv. Hinta nid. 1:50 ja sid. 6:50.

III vihko. *V. Fagerström, Osuuskassan kirjan-pito.* Toinen lisätty ja tarkistettu painos. 1911. VI + 137 siv. Hinta nid. 2:— ja sid. 6:50.

N:o 12. *Osuuskauppakäsikirja. I. Osuuskau-pan perustaminen ja hoito.* Kolmas kokonaan uudistettu painos. 1919. VIII + 213 siv. Hinta 10:—.

N:o 22. *Puimakoneosuuskunnat. Käsikirja niiden perustamisesta ja hoidosta.* 1907. VI + 109 siv. Hinta 2:—, sid. 6:50.

N:o 23. *Onni Karhunen, Osuuskuntain suhde rekisteriviranomaisiin.* Kolmas painos. 1915. VIII + 74 siv. Hinta 2:—.

N:o 24. *E. A. Malm, Sammalkuivikkeen val-mistus ja sammalkuivikeosuuskunnat.* 1909. VIII + 117 siv. Hinta 3:—.

N:o 29. *E. Veistola, Munanmyyntiosuuskunta. Käsikirja sen perustamisesta ja hoidosta.* 1913. IV + 90 siv. Hinta nid. 3:—, sid. 6:50.

N:o 36. *Suomen osuustoiminnan oppikirja maatalouskouluja ja kansanopistoja varten.* 1917. 131 siv. Hinta 3:50.

Erinomainen oppikirja Suomen osuustoimin-nan synnystä sekä osuuskuntain järjestysmuo-doista.

PELLERVON TOIMISTO.

Pellervon pikkukirjasia

on aikaisemmin ilmestynyt:

- N:o 1. *Ph. Suuronen*, Osuuskuntien toimitsijain vastuunalaisuudesta. 1911. Toinen painos. Hinta 1 mk.
N:o 2. *Hannes Gebhard*, Liikkeemme kymmenvuotiset saavutukset. 1909. Hinta 1 mk.
N:o 3. *Hedvig Gebhard*, Naiset ja osuustoiminta. 1910. Hinta 1 mk.
N:o 4. *Hans Müller*, Osuuskauppaliikkeen kehitys nyky-aikana ja tulevaisuudessa. 1910. Hinta 1 mk.
N:o 5. *Hannes Gebhard*, Isä Raiffeisen. 1912. Hinta 1 mk.
N:o 6. *Jonni Sääntti*, Osuusmeijerien tilintarkastus. Ohjeita tarkastajille. 1916. Hinta 1 mk.
N:o 7. *Ake Lönnberg*, Osuuskassojen tilintarkastus. Ohjeita tarkastajille. 1916. Hinta 1 mk.
N:o 8. *Hannes Gebhard*, Suomen osuuskauppaliike kohdalokkaalla hetkellä. 1916. Hinta 1 mk.
N:o 9. *Ilmari Saari*, Maaseudun palovakuutuksesta ja sen kehittämisestä. 1917. Hinta 1 mk.
N:o 10. *Kyösti Hautaja*, Itsenäistyvät torpparit ja osuustoiminta. 1920. Hinta 1 mk.
N:o 11. *F. M. Pitkämäki*, Trustit, sosialismi ja osuustoiminta. 1920. Hinta 1 mk 50 p:ää.
-

Pellervo-Seuran

Lainopillinen Neuvontatoimisto

antaa suullisia ja kirjallisia neuvoja lakiasioissa osuuskunnille, Pellervo-Seuran ja osuuskuntien jäsenille sekä kunnille ynnä niiden viranomaisille ja asiamiehille kuntaa koskevissa asioissa. Niinikään laaditaan testamentteja, vuokratontrahteja, kauppa- ynnä muita välikirjoja, toimitetaan asiakirjain jättämistä pääkaupungin virastoihin ja niiden ulosottamista y. m. Kun Neuvontatoimiston avustusta pyytää osuuskunnan jäsen, on mukaan liitettävä todistus siitä, että hän on jonkun osuuskunnan jäsen.

Palkkiot halvat!

Hinta 1: 50.